

Vlaanderen
is landbouw & visserij

**JAARRAPPORT
CENTRA
VOORTPLANTINGS-
TECHNIEKEN ROND 2021**

21.11.2022

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

www.vlaanderen.be/landbouw

JAARRAPPORT
CENTRA
VOORTPLANTINGSTEC
HNIIEKEN RUND 2021

21.11.2022

DARTEMENT LANDBOUW & VISSERIJ

Colofon

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij

Auteurs

Elout Van Liefferinge

Hanne Geenen

Verantwoordelijke uitgever

Patricia De Clercq, secretaris-generaal

Lay-out

Departement Landbouw en Visserij

Druk

Vlaamse overheid

Aansprakelijkheidsbeperking

Dit rapport werd door het Vlaams Gewest met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt echter geen enkele garantie gegeven over de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze brochure. De gebruiker van deze brochure ziet af van elke klacht tegen het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie.

INHOUD

1	De fokkerijreglementering	4
2	Handel in sperma	6
2.1	De centra	6
2.1.1	Aantal centra	6
2.1.2	Verspreiding over het Vlaamse Gewest	7
2.1.3	Activiteitsgraad van de centra	7
2.1.4	Verkoopsystemen	7
2.2	Specifieke kenmerken van de handel	11
2.2.1	Herkomst van het sperma	11
2.2.2	Evolutie van de handel	12
2.2.3	Rassen	13
3	Handel in embryo's	15
3.1	De centra	15
3.2	Specifieke kenmerken van de handel	15
4	Handel in eicellen	16

- de genetische evaluatie;
- de actuele status voor toelating tot de voortplanting.

Voor 'andere dieren dan donoren' moet in de documenten van het centrum/embryo(productie)team duidelijk vermeld worden dat deze dieren niet behoren tot een rasstamboek en dat geen informatie beschikbaar is over genetische evaluatie.

2 HANDEL IN SPERMA

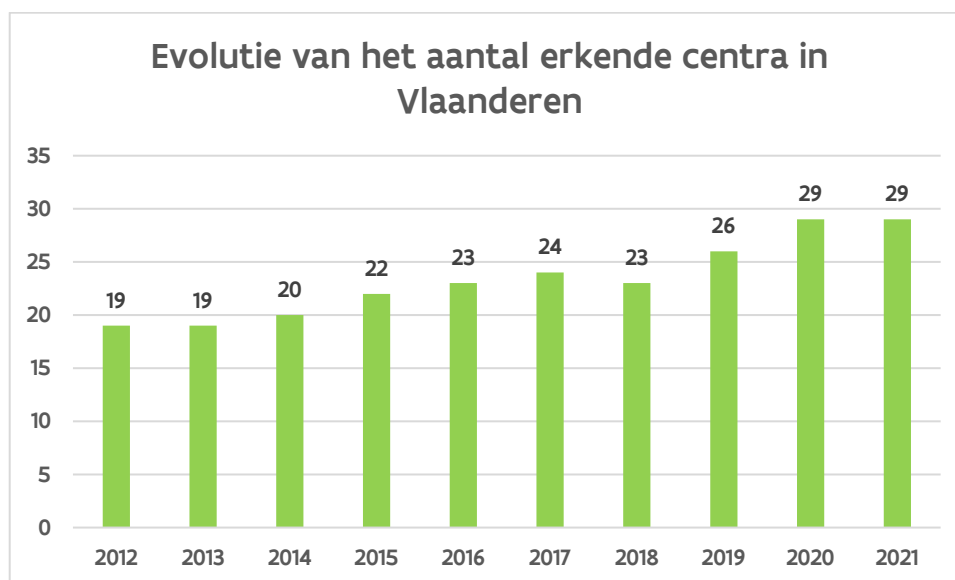
Dit rapport brengt niet de volledige handel in Vlaanderen in rundveesperma in kaart. Aan de hand van de jaarverslagen van de erkende centra kan enkel een beeld geschetst worden van de handel door de in Vlaanderen gevestigde centra. Wat door Waalse centra rechtstreeks aan Vlaamse veehouders wordt geleverd, is niet meegenomen. De Waalse overheid verzamelt geen cijfers over de werking van de centra op Waals grondgebied. De werkelijke aankopen door de Vlaamse veehouders zijn bijgevolg hoger dan in dit rapport getoond wordt.

2.1 DE CENTRA

2.1.1 Aantal centra

In 2021 waren in het Vlaamse Gewest 29 centra zoötechnisch erkende centra actief, waarvan 25 voor opslag van rundveesperma. Het Vlaams Gewest heeft geen centra voor winning van rundveesperma. De coördinaten van alle huidige erkende centra zijn te vinden op de webpagina <http://lv.vlaanderen.be/nl/dier/runderen/voortplantingstechnieken>

Van de 25 sperma-opslagcentra zijn er 22 actief in de intracommunautaire handel. Drie centra hebben enkel een nationale erkenning.

Figuur 1 Evolutie van het aantal erkende centra

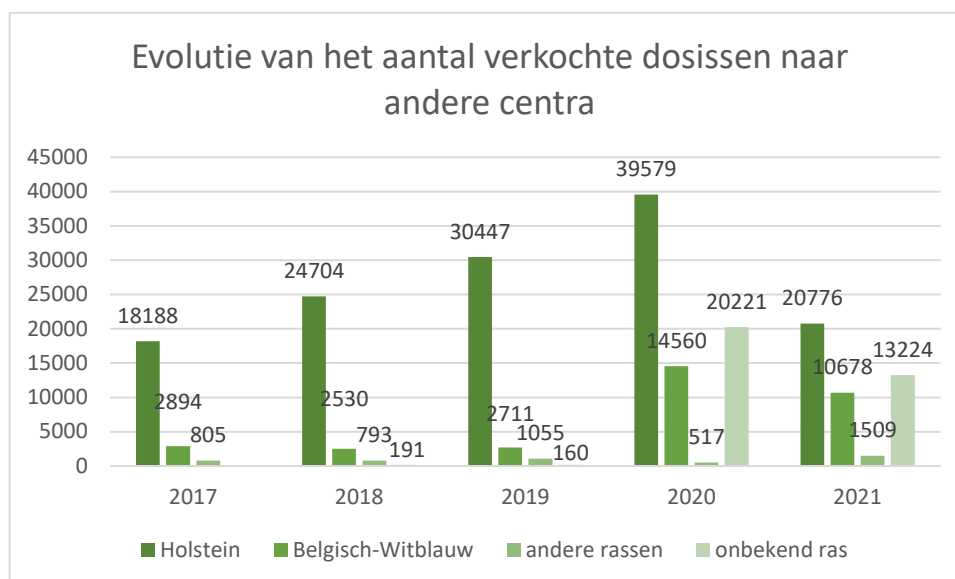

- sperma verkopen aan een ander erkend centrum (doorverkoop)
- sperma verkopen aan een veehouder/doe-het-zelver
- sperma verkopen aan een veehouder via een inseminatiedienst

2.1.4.1 Verkoop tussen centra

Elke verkoop tussen centra brengt een bijkomende kost mee. Om die reden blijven spermaverkopen tussen centra beperkt. In 2021 werden in totaal 46.187 dosissen sperma verhandeld tussen centra, waarvan 16.553 dosissen afkomstig van Vlaamse opslagcentra. Daarvan was 45% gewonnen van het Holstein-Friesian-ras (HF), 23% van het Belgisch-Witblauw ras (BWB), 3% ander ras en 29% van een onbekend ras.

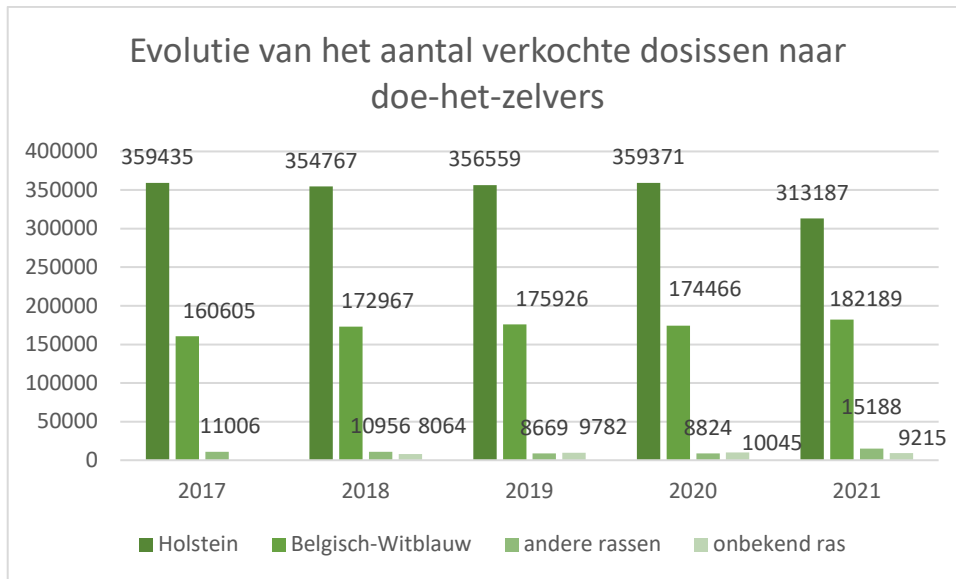
De weergegeven data in figuur 3 zijn voor de periode 2017 tot 2021. Het aantal verkochte dosissen naar andere centra in dit jaar gedaald naar 46.184, terwijl vorig jaar in totaal nog 74.877 sperma-dosissen verkocht werden naar andere centra. De daling is zowel waarneembaar voor HF als BWB koeien. Het aantal spermadosissen van andere rassen is gestegen.

Figuur 3 Spermaverkoop per ras aan andere centra

2.1.4.2 Verkoop aan doe-het-zelvers

De verkoop van sperma aan veehouders/doe-het-zelvers neemt elk jaar toe maar niet in gelijke mate voor alle rassen. De grafiek in figuur 4 toont een zekere stagnatie van de verkoopscijfers sinds 2017. In de rundveefokkerij neemt het aantal kruisingen tussen melkvee dat niet voor de fokkerij wordt weerhouden, en vleesveestieren elk jaar toe. Uit de jaarverslagen van de centra blijkt sinds 2018 dat er ook sperma verkocht wordt van stieren dat niet raszuiver zijn. In 2021 bedraagt het aantal verhandelde dosissen sperma van 'onbekend ras' ruim 2%.

Figuur 4 Spermaverkoop per ras aan doe-het-zelvers

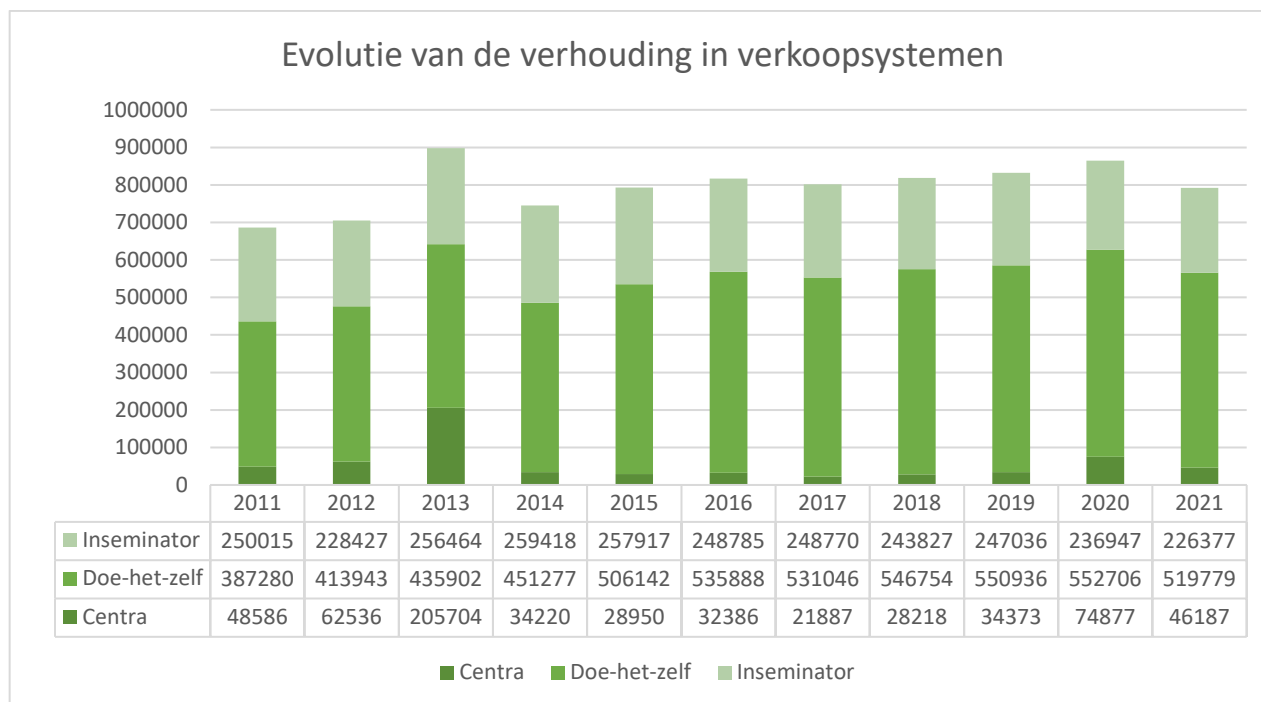
2.1.4.3 Verkoop via inseminator

Dierenartsen die voor rekening en onder verantwoordelijkheid van een erkend centrum insemineren, waren tot het in werking treden van het nieuwe Fokkerijbesluit van 17 mei 2019 niet erkenningsplichtig. Dierenartsen die zelf sperma aankopen om te insemineren op de bedrijven waren ook vroeger al erkenningsplichtig.

Wie sperma opslaat om het te insemineren op een bedrijf, moet de koper kunnen bijstaan bij het afleveren van een zoötechnisch certificaat door:

- ofwel informatie over de levering/inseminatie te sturen aan de stamboekvereniging, die dan een zoötechnisch certificaat levert aan de koper,
- ofwel zelf een zoötechnisch certificaat af te leveren voor het geleverde sperma. In dit geval moet het centrum ook over een erkenning voor het intracommunautair handelsverkeer beschikken voor winning en/of opslag van sperma en een overeenkomst hebben met de stamboekvereniging die voor het betreffende ras in het Vlaamse Gewest een fokprogramma uitvoert.

Figuur 6 Spermaverkoop tussen centra versus doe-het-zelf versus inseminatie

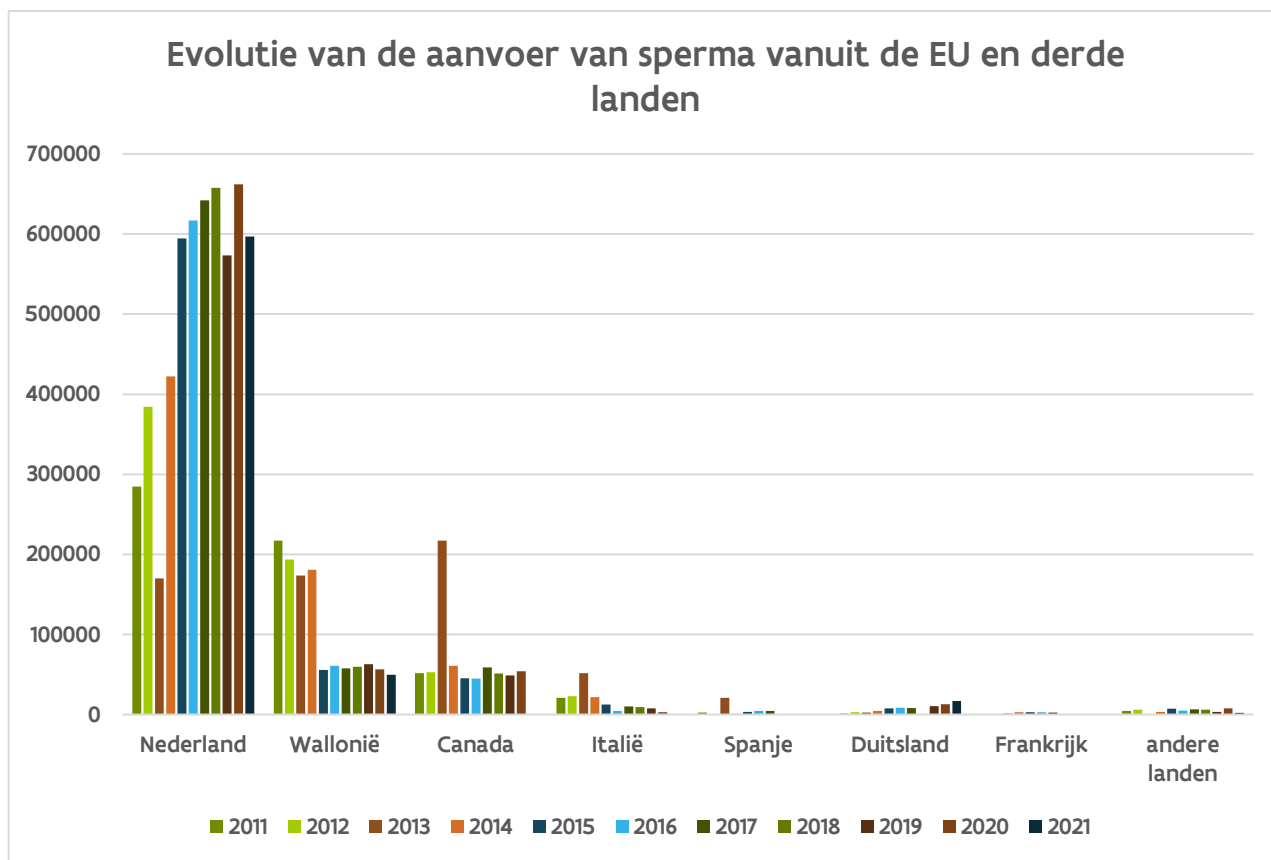
De evolutie van de verkoop verloopt verschillend per ras. De laatste jaren blijft de verhouding tussen de verschillende verkoopsystemen relatief stabiel. Het grootste aandeel verkocht sperma wordt verkocht aan veehouders/doe-het-zelfers, gevolgd door de verkoop aan inseminators en verkoop tussen centra.

2.2 SPECIFIEKE KENMERKEN VAN DE HANDEL

2.2.1 Herkomst van het sperma

Centra moeten de herkomst van het sperma registreren. Dit is een verplichting opgenomen in de diergezondheidswetgeving én in de fokkerijwetgeving. In het jaarverslag wordt aan de centra gevraagd hoeveel dosissen sperma ontvangen en afgeleverd werden, opgedeeld per ras en per leverancier en bestemming.

Vlaanderen is een importgebied voor sperma. In 2021 kwam 89,7% van het aangevoerde sperma uit Nederland, gelijkaardig aan vorig jaar. De aanvoer uit Nederland maskeert in belangrijke mate de aanvoer van sperma uit derde landen en andere lidstaten. Hierover worden geen cijfers verzameld om dit verder te kunnen duiden.

Figuur 7 Aanvoer van sperma uit EU en derde landen

2.2.2 Evolutie van de handel

De globale aan- en verkoop van rundveesperma in Vlaanderen vertoont de laatste jaren een stijgende trend, alhoewel in 2021 een daling zichtbaar is. De trend is voor beide activiteiten zowat even sterk.

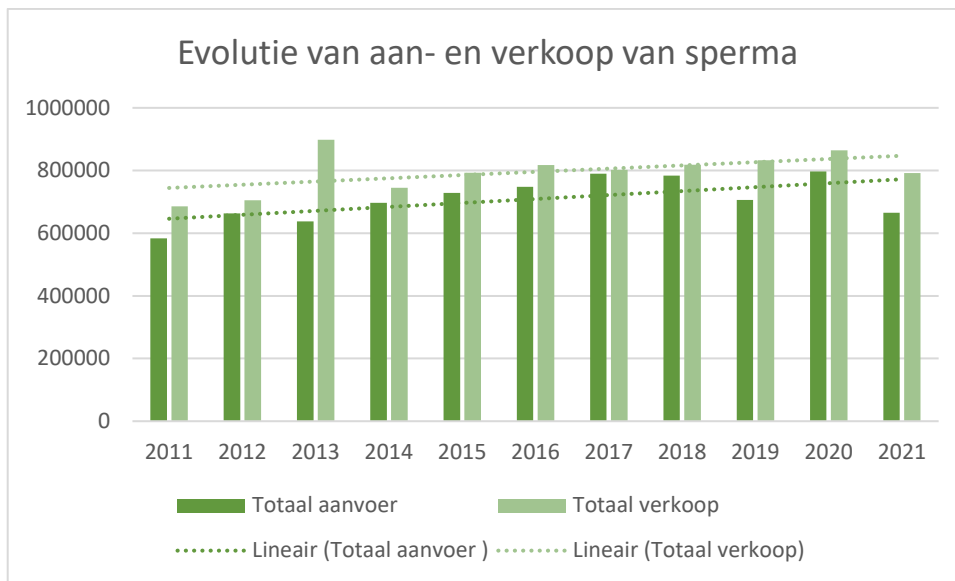
De totale verkoop bevat naast de verkoop aan gebruikers ook de doorverkoop aan andere centra. Dit geeft een lichte overschatting van de verkoopcijfers.

De verkoop aan gebruikers omvat spermaverkopen met en zonder inseminatiedienst. Het verlies aan sperma om redenen zoals genetische kwaliteit van de donor of kwaliteitsverlies bij bewaring is niet gekend.

Over de omvang van de spermareserve op de veebedrijven is evenmin informatie beschikbaar.

De piek in de verkoop in 2013 betreft een eenmalige verkoop uit de reserve van een centrum.

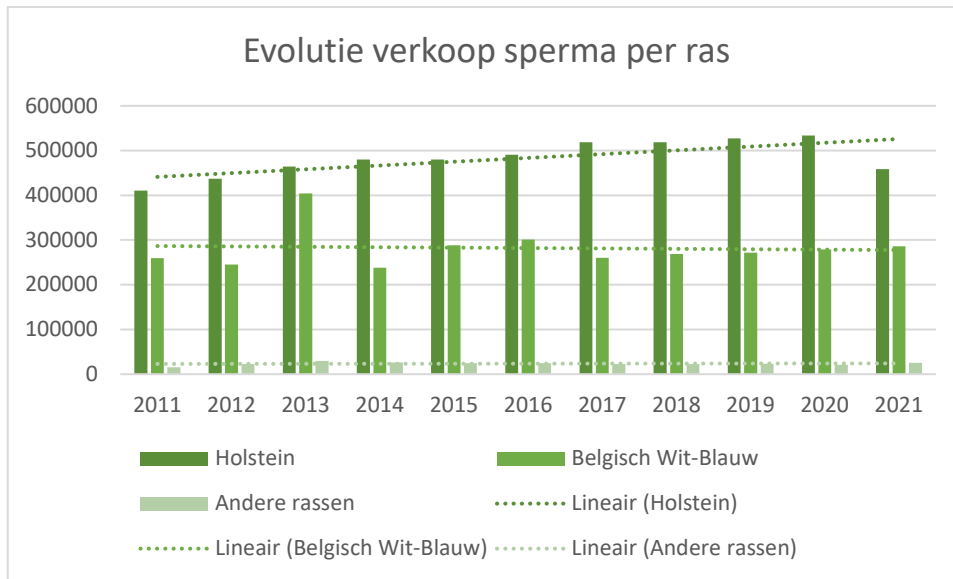
Figuur 8 Evolutie in de aan- en verkoop van spermahandel

2.2.3 Rassen

Als enkel het sperma van raszuivere stieren wordt beschouwd, is in 2021 ongeveer 60% van het sperma afkomstig van Holstein-Friesian stieren, 37% van Belgisch Witblauwstieren (inclusief dubbeldoelvariant) en ongeveer 3% is afkomstig van andere rassen. In 2020 was het aandeel Holstein-Friesian-sperma ongeveer 64%, 33% was afkomstig van Belgisch Witblauw stieren en minder dan 3% van andere rassen.

De forse toename van de verkoop in 2013 heeft te maken met een eenmalige actie waarbij Belgisch Witblauw-sperma verkocht werd aan een ander centrum. Los daarvan toont de handel in sperma voor Belgisch Witblauw een stijgende trend. Diezelfde stijgende trend was de laatste jaren ook zichtbaar voor Holstein-Friesian, maar wordt in 2021 niet verdergezet.

De aandacht voor andere rassen dan Holstein-Friesian of Belgisch Witblauw, blijft beperkt. Het jaarlijks gemiddelde berekend over de laatste 10 jaar is ± 24.000 dosissen. Deze groep omvat alle andere rassen waarvoor maximum 10.000 dosissen per jaar worden verhandeld binnen het Vlaamse Gewest. Het betreft zowel de rassen waarvoor een goedgekeurd fokprogramma wordt uitgevoerd in het Vlaamse Gewest (Rood ras, Witrood ras, Kempens Roodbont, Blonde d'Aquitaine) als rassen waarvoor in het Vlaams Gewest geen goedgekeurde fokprogramma's uitgevoerd worden. Op vraag van de veehouder registreren de stamboekverenigingen deze dieren voor zover ze deelnemen aan bepaalde diensten/activiteiten die zij organiseren. Via deze bronnen wordt wel duidelijk dat sommige rassen bijdragen tot de verbetering van de melkveepopulatie en andere tot de verbetering van de vleesveepopulatie.

Figuur 9 Spermaverkoop per ras

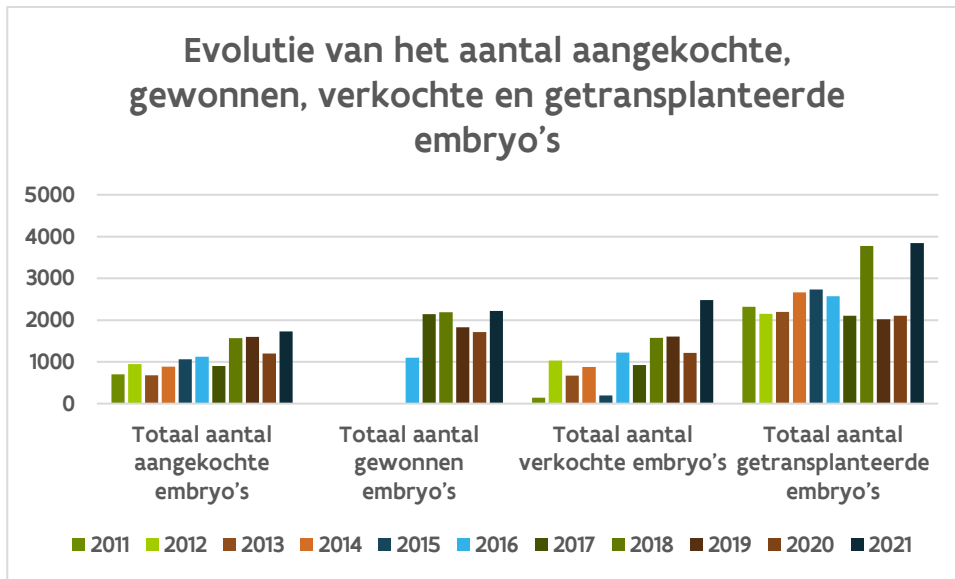
In de jaarverslagen van 2018 werd vastgesteld dat er eveneens handel was in sperma van donoren die niet als raszuiver fokdier kunnen worden beschouwd volgens de Fokkerijverordening. Het pakket werd aanvankelijk geplaatst onder 'ander ras'. Het was daar verantwoordelijk voor een toename van meer dan een kwart hogere verkoop.

Ondertussen werden de statistieken bijgewerkt. Er werd naast de categorie andere rassen, een categorie 'onbekend ras' ingevoerd om het toenemende belang van deze groep te kunnen beschrijven. De cijfers van 2018 t.e.m. 2020 werden ook in dit rapport bijgewerkt.

////////////////////////////////////

Figuur 10: Evolutie van aankoop, winning, verkoop en transplantatie van embryo's

4 HANDEL IN EICELLEN

De winning en opslag van eicellen zijn eveneens zowel veterinairerechtelijk als zoötechnisch gereguleerd. Slechts één embryo-productieteam beschikt over een zoötechnische erkenning hiervoor.

Er werd in 2021 voor het eerst een melding gemaakt van eicellen die gewonnen, geproduceerd, behandeld of opgeslagen werden in het Vlaamse Gewest. Daarbij werden 51 eicellen via Ovum Pick-Up (OPU) gewonnen bij 4 Belgisch-Witblauw koeien.

*****